

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Om recensenter och recensioner

Adolfsson, Gundula

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1984_196

Fornvännen 1984, s. 196-197

Ingår i: samla.raa.se

slags forskningsstiftelse som kunne gjennomføre de store, krevende grunnforskningsoppgaver. Hvordan skal vi dessuten få til et tverrvitenskapelig samarbeid som ikke bare bærer navnet, men som virkelig produserer kunnskap i mellomrommene mellom de etablerte forskningsdisiplinene?

Hvorfor har vi ingen debatt om datorisering i den svenske arkeologien? Hva vil kunnskapseffekten bli av at Riksantikvarieämbetet/Statens Historiska Museer nå skal få sine magasiner, registre og arkiver over på database? Vil det f.eks. gi en enda sterkere konvensjonalisering og innestengning av arkeologien fordi de etablerte kategoriene blir så lett tilgjengelige i forhold til det å gå ut

med nye idéer og lete fram nye observasjoner? Når det å bruke ADB dessuten inngår i en vel understøttet motetrend, skal det en nesten umenneskelig sterk rygg til for å motstå suget fra dataterminalen og velge spaden i stedet. Hvorfor diskuteres det bare pris og kapasitet i utredningene om datoriseringsspørsmålet? (f.eks. PM 4, 10/11-1983 från datorgruppen vid Raä/SHM) Har vi glemt at vår hovedjobb er å produsere ny kunnskap om fortidsmennesket?

Arne B. Johansen,
Institutionen för arkeologi,
Box 2133,
403 13 Göteborg

Om recensenter och recensioner

I ett föregående nummer av denna tidskrift svarade Björn Ambrosiani på min artikel om utställningarna vid Statens historiska museum (1984 s. 27).

Björn Ambrosiani menar om min utställningskritik att jag borde ha satt mig in i "företsättningarna för ett sakförhållande" . . . och "tagit del av Basutställningsprogrammet". Han bemöter således inte min kritik som sådan utan angriper min ståndpunkt som kritiker och efterlyser en bedömning som tar hänsyn till producenternas syften och villkoren för utställningarnas tillkomst. Björn Ambrosiani vill att jag skall recensera produktionsbetingelserna i stället för produkten.

Jag har allvarliga invändningar.

Recensenten står alltid på besökarens sida och påtar sig rollen av den kritiske besökaren. Om recensenten hade för vana att se utställningen med producentens ögon skulle kritiken bli en chimär. Det är därför irrelevant att i en bedömning av en utställning ta hänsyn till förhållanden som varken för recensenten eller andra besökare framgår av utställning-

en. För utställningar gäller som för böcker, filmer, m.m. — de har en egen struktur som skall vara informationsbärande eller förmedlande. Det är således inte upphovsmannens goda avsikter och ambitioner som bedöms utan resultatet. Författaren talar genom sin bok, målaren genom sin tavla, utställningsproducenten genom sin utställning. Varken författare eller konstnärer brukar ursäkta sina verk med hänvisning till originalmanus, skiss, tillkomsttid eller liknande.

Recensenten skriver alltså om det som direkt eller indirekt kan utläsas och tolkas av framställningen genom att sätta utställningen i relation till besökaren. Sedan är det producenternas angelägenhet — och det borde ligga i deras eget intresse — att sätta utställningen i relation till de ursprungliga planerna och programmen.

Recensenten — som står på besökarens sida — möter alltid problemet att besökarna och åsikterna är många. Finns det då ingen mall, inget "måttband" att mäta utställningen med? Jag vill hävda att utställaren själv

ger recensenten detta måttband i handen. Utställningen har en egen intention som avslöjar sig i framställningen. Det är därför möjligt att göra en kvalitativ bedömning i relation till de intentioner framställningen implicit gör anspråk på. Jag har försökt göra detta i min artikel. Men dessa konkreta kritiska synpunkter diskuterar inte Björn Ambrosiani i sitt svar. I stället ger han ovidkommande information om utställningarnas tillkomsttid och den interna ansvarsfördelningen som inte har någon relevans för varken framställningens innehåll eller form. Jag vill påminna om att man på Statens historiska museum tar ut 15 kr i entréavgift för alla dessa "tillfälliga arran-

gemang" (Björn Ambrosianis ordval).

För övrigt anser jag att en utställning som av producenterna själva uppfattas som ett "provisoriskt embryo" bör ersättas eller utvecklas — annars är det hela en förolämpning mot publiken.

Gundula Adolfsson
Stampgatan 60 A
411 01 Göteborg

Med detta inlägg är debatten i denna fråga tillsvärdare avslutad.

Red.

Mätvärden på hällristningen Järrestad, Skåne — till frågan om hällristningsforskningens metodik

Mitt arbete med hällristningar gäller främst ön Tjörn, Bohuslän, där ett 30-tal hällristningsförekomster sedan länge varit kända men där numera över 500 ristningar är dokumenterade (Pettersson 1982). Öns figurbestånd är av uteslutande äldre typ till skillnad från det ryktbara hällristningsområdet i norra Bohuslän, där både äldre och yngre typer förekommer tillsammans.

Innovationen av hällristningstraditionen på Tjörn synes ha skett under äldre bronsålder och inte följts av senare impulser som medfört yngre figurtyper. Antalet överskärningar är därför extremt få.

Med överskärningar avses det förhållandet att hällristningar gjorts på redan utnyttjade ristningsytor varvid figurer eller skålgropar huggits på en tidigare gjord ristning. Genom att granska skärningspunkten mellan de olika huggningarna kan man under gynnsamma förhållanden avgöra vilken figur som tillkommit senast. På så sätt kan man fastställa den inbördes ordningsföljden mellan huggningarna. Överskärningen belyser emellertid en-

dast figurernas relativa kronologi, dvs. att den ena är äldre än den andra, men den säger ingenting om huggningens absoluta ålder. Tidsskillnaden mellan de olika huggningarna kan lika väl ha varit dagar som århundraden.

Om man sorterar materialet efter huggningarnas djup, bredd och karaktär (prickhuggen, grov, tilljämnad etc.) och sätter dessa huggningskvaliteter i relation till vilka figurtyper som förekommer, kan man ordna vissa motiv efter tidslinjen. Föregångsmannen för en sådan systematisering är Emmanuel Anati, och i Sverige har Göran Burenhult försökt tillämpa metoden på bl.a. figurer inom den stora hällristningen Järrestad nr 4 i Skåne. På grundval av det skånska materialet har Burenhult definierat åtta olika huggningskvaliteter (jämta en nionde, kännetecknad av slipning). En av huggningarna, av Burenhult kallad huggningskvalitet 7, definieras som grov prickhuggning med ojämna kanter, 15–25 mm bred och högst 0,5 mm djup (Burenhult 1980 s. 36).

Huggningskvalitet 7 spelar en avgörande